

Arklių identifikavimas ir registravimas

Vykdamą kryptingą arklių veislininkystę, būtina vieninga šalies arklių registravimo bei identifikavimo tvarka, kuri atitiktų tarptautinių žirgų augintojų organizacijų bei ES reikalavimus.

Visa informacija apie Lietuvos veislinius arklius, jų judėjimą yra renkama ir apdorojama valstybinėje įmonėje "Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras".

Lietuvoje nėra vieningos arklių ženklavimo sistemos, todėl veislinių arklių identifikavimas atliekamas tiksliai aprašant arklio spalvą ir žymes.

Spalva ir žymės yra objektyvūs požymiai, pagal kuriuos išduotuose dokumentuose nustatoma arklio tapatybė.

J u o d a – galva, liemuo, galūnės, karčiai ir uodega yra juodos spalvos.

J u o d b ė r a – juoda spalva su rusvu atspalviu.

B ė r a – liemuo rudas, o karčiai, uodega ir galūnės – juodi.

S a r t a – liemuo rudas, karčiai ir uodega – beveik balti.

R a u d a – galva, liemuo ir galūnės rausvi, uodega ir karčiai – tamsiai rausvi su juodų plaukų priemaiša.

K a š t a n a – liemuo rudas, karčiai ir uodega – tokios pat spalvos arba tamsesni.

G e l s v a – galva, liemuo ir galūnės šviesiai smėlinės, karčiai ir uodega – tokios pat spalvos arba šviesesni už liemenį.

B u l a n a – galva ir liemuo šviesesnės ar tamsesnės smėlinės spalvos, karčiai, uodega – juodi. Per nugarą gali eiti tamsi juosta.

D e r e š a – rudos ir baltos spalvos plaukai. Gali būti bėrai dereša, sarta dereša.

Š i r m a – galva, liemuo ir galūnės apaugę juodos ir baltos spalvos plaukais.

P e l ė k a – liemuo – pelenų spalvos, galva, karčiai, uodega ir galūnės žemiau riešo ir kulno sąnarių – tamsesnės spalvos, per nugarą gali eiti tamsi juosta.

K e r š a – balti lopai ant juodo, bėro, sarto ar kitokios spalvos liemens.

Aprašant spalvą, visuomet reikia nurodyti ir spalvos ypatumus bei atspalvius, jeigu jie aiškūs: šviesus, tamsus atspalvis, auksiškas, sidabriškas plaukų žvilgesys, žilėnos, pasitaikančios ant paslėpsnių, šonų, karčiuose, uodegoje, šviesesnė galūnių spalva sartų, raudų, širmų arklių, tamsesni ar šviesesni karčiai ir uodega, išskyrus kaštoninės spalvos arklius, kuriems yra būdingi tamsesni karčiai ir uodega. Taip pat reikia nurodyti, ar ant nugaros yra tamsi juosta, jeigu tai nėra būdingas tos spalvos požymis.

Žymėmis vadinamos įgimtos dėmės ir juostos, kurios būna įvairaus dydžio ir formos ant arklio galvos, galūnių ir liemens. Jos būna baltos arba tamsios spalvos – tamsesnės negu pagrindinė arklio spalva.

Pirmiausia aprašomos žymės ant galvos, po to – ant liemens ir paskiausiai – ant galūnių tokia tvarka: kairioji priekinė, dešinioji priekinė, kairioji užpakalinė, dešinioji užpakalinė. Baltos žymės gali būti bet kurioje galvos vietoje, įvairaus dydžio ir formos.

Ž i l u t ė – tarp pagrindinės spalvos plaukų įsimaišę baltų plaukų kuokšteliai kaktoje.

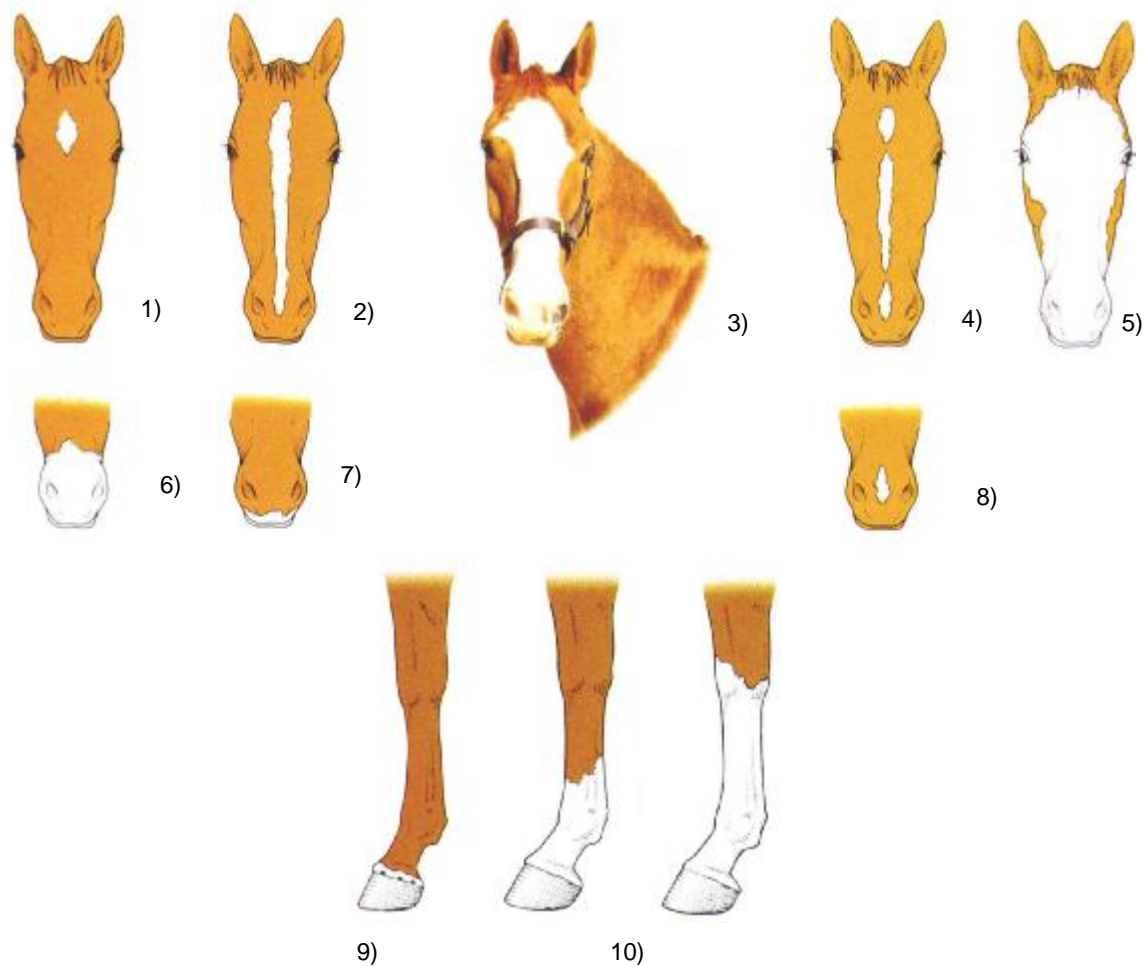
Ž v a i g ž d ė – didesnė ar mažesnė, bet ryški baltų plaukų dėmė kaktoje. Gali būti apvalios, ovalinės, pailgos, įpjovos, kylio, trikampio, kitokios formos žvaigždės.

B r ū k š n y s – siaura balta juosta priekinėje galvos dalyje. Brūkšnys gali būti siauras ar platesnis, lygus arba banguotas, ištisinis arba su pertrūkiais, ilgesnis arba trumpesnis.

L a u k a s – tai plati balta juosta, apimanti beveik visą priekinę galvos dalį.

Aprašant arklio spalvą, nurodomi net verpetai – plaukų sūkuriai.

Aprašant žymes ant galūnių, kiekviena galūnė aprašoma atskirai. Dažniausiai baltumas prasideda nuo apynagės ir apima tam tikrą kojos dalį – apynagę, čiurną, o kartais ir plaštaką bei slėsną ar jų dalį. Kartais būna balta vidurinė kojos dalis (apie riešo ar kulno sąnari), o apatinė – pigmentuota. Baltos spalvos gali būti visa ar dalis kanopos. Balta koja žymime arklį, kurio kojos baltumas siekia virš riešo ar kulno (žr. 6 pav.).

6 pav. **Arklių baltos žymės**

(1 – žvaigždė; 2 – brūkšnys; 3 – platus baltas laukas; 4 – pertrauktas brūkšnys; 5 – baltas laukas; 6 – baltas snukis; 7 – baltos lūpos; 8 – baltas tarpšnervis; 9 – balta apynagė; 10 – balta čiurna; 11 – balta koja)

Veisliniai arkliai turi būti registruojami.

Per 10 dienų po apsikumeliavimo kumelės savininkas siunčia užpildyto kumeliuko atvedimo liudijimo geltoną kopiją pripažintai veislininkystės institucijai. Pripažinta veislininkystės institucija patikrina, ar siūlomas arklio vardas nesidubliuoja su VĮ ŽŪIKVC duomenų bazėje įtrauktais arklių vardais. Jei toks vardas jau yra, kumeliuko atvedimo liudijimas grąžinamas kumeliuko savininkui vardui pakeisti.

Po vardo pakeitimo ir suderinimo su pripažinta veislininkystės institucija kumeliuko savininkas, įrašęs visus siūlytus vardus, siunčia kumeliuko atvedimo liudijimo geltoną kopiją į pripažintą veislininkystės instituciją, mėlyną kopiją – vyresniajam regiono arklīninkystės specialistui, o baltą kopiją pasilieka sau.

Pripažinta veislininkystės institucija patikrina gautų dokumentų užpildymo teisingumą, gyvulio sėklinimo pažymėjimo numerio atitikimą su numeriu, įrašytu kumeliuko atvedimo liudijime, ir iki kito mėnesio 5 d. išsiunčia arklių judėjimo (būklės) ir kumeliavimosi žiniaraštį į VĮ ŽŪIKVC.

Įvežus veislinį arklį iš kitos šalies ar atjunkant kumeliuką, ne vėliau kaip per 10 dienų jį identifikuoja pripažintos veislininkystės institucijos atstovas ir paima geltoną veislinio arklio registravimo liudijimo kopiją. Identifikuojant būtinas Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie ŽŪM vyresniojo arklininkystės specialisto regionui dalyvavimas. Jis paima veislinio arklio registravimo liudijimo mėlyną kopiją. Balta kopija paliekama arklio savininkui. Pripažinta veislininkystės institucija iki kito mėnesio 5 d. išsiunčia arklių judėjimo (būklės) ir kumeliavimosi žiniaraštį į VĮ ŽŪIKVC.

Veisliniai arkliai įrašomi į Arklių veislininkystės informavimo sistemą (AVIS) tik tuo atveju, jei abudu tėvai turi VĮ ŽŪIKVC suteiktą numerį. Jei nors vienas iš tėvų šio numerio neturi, pripažinta veislininkystės institucija į VĮ ŽŪIKVC pristato patvirtintas veislinio arklio abiejų tėvų kilmės dokumentų kopijas.

Identifikuojant veislinius arklius, jų registravimo liudijime būtina užpildyti visas grafas. Jeigu arkliai neturi žymių, grafoje „žymės“ rašoma „be žymių“.

Visiems į AVIS sistemą įrašytiems veisliniams arkliams pripažinta veislininkystės institucija turi teisę išduoti veislinio arklio kilmės sertifikatą.

Veislinio arklio kilmės sertifikato numerį suteikia Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos vyriausiasis arklininkystės specialistas. Dėl numeracijos gali kreiptis tik asmenys, atsakingi už sertifikato išdavimą (asmenų sąrašas iš anksto turi būti pateiktas Valstybinei gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybai prie ŽŪM).

Kilmės sertifikatą pasirašo pripažintos arklių veislininkystės institucijos veisimo vadovas (asmenų sąrašas bei jų parašų ir antspaudų pavyzdžiai iš anksto turi būti pateikti Valstybinei gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybai prie ŽŪM).

Arklio grafinis žymių aprašymas atliekamas raudona spalva. Už grafinio žymių aprašymo teisingumą atsako Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie ŽŪM vyresnysis arklininkystės specialistas regionui.

Pasikeitus veislinio arklio savininkui, naujasis savininkas su užpildyta veislinio arklio kilmės sertifikato antrąja dalimi kreipiasi į pripažintą veislininkystės instituciją dėl naujo sertifikato išdavimo. Naujam sertifikatui numeris suteikiamas 10 punkte nurodyta tvarka.

Apie savininkų pasikeitimą bei arklių judėjimo (būklės) pasikeitimus pripažinta veislininkystės institucija iki kito mėnesio 5 d. informuoja VĮ ŽŪIKVC.

Kilus būtinybei patikrinti veislinio arklio kilmę, pripažintos veislininkystės institucijos sudaryta komisija paima šio arklio kraujo ir, surašiusi lydraštį, kuriame nurodomi galimi veislinio arklio tėvai, pristato jį į kilmės patikrinimo laboratoriją. Jei kilmės patikrinimo laboratorijos duomenų bazėje nėra duomenų apie tiriamojo arklio tėvų kilmę, tyrimui pristatomas ir arklio tėvų kraujas. Kilmės patikrinimo laboratorijos vedėjas veislinio arklio kilmės sertifikate padaro žymas apie kilmės patikrinimo rezultata.

Veislinių arklių kilmės sertifikatų spalvos priklauso nuo jų veislės:

melsvos spalvos – Lietuvos sunkiuju, stambiuju žemaituku, žemaituku, New Forest poni, Šetlendo poni, Islandijos poni, Švedijos ardėnu, Norvegijos šaltakraujų veislių arkliams;

rausvos spalvos – trakėnu, arabų, grynakraujų jojamųjų, Holšteino, Hanoverio, rusų ristūnų, Amerikos ristūnų, Budiono, achaltekinų veislių arkliams.

baltos spalvos – arkliams, neatitinkantiems išvardytoms veislėms keliamų reikalavimų.

Veislinio arklio kilmės sertifikatai spausdinami lazeriniu spausdintuvu ant popieriaus, kurio tankis – 160 g/cm³.

Veislinio arklio kilmės sertifikatai nelaminuojami.

Veislinių eržilų savininkai privalo pildyti kergimo eržilais suvestinę ir, pasibaigus kergimo sezonui, pristatyti ją į pripažintą veislininkystės instituciją.

Veislinių kumelių savininkai privalo pildyti veislinės kumelės panaudojimo lapus.

Visų arklīninkystės apskaitos dokumentų pildymo kontrolę atlieka Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie ŽŪM specialistai.

Arklių kilmės knygos

Arklių kilmės knygas veda pripažintų arklių veislininkystės institucijų veisimo vadovai pagal Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 220 patvirtintus "Arklių kilmės knygos nuostatus".

Kiekvienas arklys, kurio kilmė ir individualios veislinės savybės atitinka veisliniams gyvuliams keliamus reikalavimus, gali būti įrašomas į atitinkamos arklių veislės kilmės knygą. Arklys gali būti įrašomas į kilmės knygą tik tada, jei jo savininkas yra pripažintos veislininkystės institucijos narys ir raštiškai paprašo eržilą ar kumelę įrašyti į kilmės knygą.

Mažiausias eržilų įrašymo į KK amžius – 2 metai, kumelių – 3 metai. Lapkritį ir gruodį gimusiems arkliams amžius nustatomas nuo sekančių metų sausio 1 d., likusiems arkliams – nuo jų gimimo metų sausio 1 d. Į kilmės knygas gali būti įrašomi ir arkliai su nepilna kilme, jei vertinimo metu jie surinko reikiamą balų skaičių ir kompetentingos komisijos yra pripažinti tinkamai.

Augintojas yra atsakingas už pirminių duomenų teisingumą, jų vedimą ir saugojimą. Visos klaidos turi būti pranešamos atsakingoms asociacijoms ir koreguojamos.

Kilmės knygos leidžiamos pagal pripažintų veislininkystės institucijų vidaus tvarką.